

Світот української науки

До 120-річчя заснування Наукового Товариства імені Т. Шевченка

«Теперішньому нашому поколінню нелегко зрозуміти, з яких дрібних початків починалося наше національне відродження в Галичині, яким тяжким шляхом мусило воно проходити та які перепони переборювати, поки дійшло до того стану, в якому його застала Перша світова війна, та поки виявило всю свою силу у 1918—1919 роках». Так з нагоди 50-літнього ювілею Наукового Товариства імені Т. Шевченка зазначав 1923 року у Львові секретар цієї установи, голова Етнографічної комісії НТШ, редактор усіх її видань академік Володимир Гнатюк.

З прийняттям в Австрії в 1861 році конституції для народів «кляпотної імперії» відкрилася змога свободнішого розвитку. Молода українська інтелігенція в той час була ще слабосильною. Вона згуртувала товариство «Просвіта» (1868 р.), яке твердо стало на ноги лише у 90-х роках.

Коли в Австрії почалося відродження духом для всіх народів, отже й українців, то в Росії навпаки — 1863 року виникло темний валуєвський циркуляр, звернений якраз проти українців, яким обмежено було права рідної мови. Заборона українських видань стала великою перешкодою в розвитку національної культури. Щоб обійти валуєвські обмеження, група патріотів-орієнтувальників, у тім числі П. Куліш, О. Кониський, М. Драгоманов встановили контакт з галицькими з метою використання їхньої преси для поширення поглядів та прихильності до українців, зокрема в Російській імперії. Крім того, виникла ідея заснувати поза межами царської імперії інституцію, яка піклувалася б розвитком українського слова.

Для її здійснення при фінансовій допомозі аристократки Єлизавети Скоропадської-Милошадівич і цукрозаводчика Василя Симиренка у Львові організувалося Літературне товариство імені Шевченка і було закуплено друкарню.

Австрійське намісництво затвердило статут товариства 11 грудня 1873 року. На перших загальних зборах 4 червня 1874 року головою було обрано Корнелію Сушкевича, секретаря прокуратури скарбу і першого видавця «Кобзаря» Т. Шевченка в Галичині. Головою товариства перевибирали кожнорічно (ручові зміни в товаристві ставали, коли його очолює 1892 року д-р Юліан Целевич. Було прийнято новий статут, за яким літературне товариство перетворилося на наукове, і від того часу воно почало називатися Науковим Товариством імені Т. Шевченка. Головним органом НТШ стали «Записки», які вперше з'явилися того ж року за редакцією Ю. Целевича. Їх видання тривало і при наступному голові товариства — проф. О. Барвінського, а коли до Львова приїхав проф. Михайло Грушевський, то йому передали подальше редагування «Записок», які почали з'являтися по 6 томів річно.

Грушевський офіційно був головою НТШ у 1897—1921 роках. Але 1913 року склад обраного видіння (правління) Грушевському був «не по нутру» і він відмовився від посади. Проте його відставки не прийняли. Обов'язки голови виконував його заступник проф. С. Томашівський, а також д-р В. Щурат, якого 1921

року вибрали головою НТШ. Членські внески НТШ складали незначні кошти. Тільки з 1893 року, коли друкарні було передано урядові роботи, в першу чергу випуск шкільних підручників, з'явилася можливість розгорнути видавничу діяльність в повному обсязі. В той час НТШ почало одержувати державну допомогу на покриття коштів наукового бюджету.

Під час Першої світової війни друкарня НТШ зазнала значних втрат: російська окупаційна армія забрала значні запаси паперу на друк військової газети, а з відступом зі Львова і наиповнішу друкарську машину.

Для ефективнішої діяльності НТШ було створено бібліотеку, яка потім, виїхавши в «Академічний Дім» (до речі, фундаментом якого був відомий український діяч киянин Євген Чикаленко), а 1912 року закуплено окремі будинки з просторими кімнатами. Там був і музей НТШ. Завдяки обміну з численними науковими інститутами в різних частинах світу та іншим надходженням книжковий фонд постійно зростає. І 1923 року налічував 100 тисяч томів. На першому місці у книгозбірні були українознавство, славістика, фольклор, точні науки.

Незважаючи на складні політичні й економічні обставини, видавничу діяльність НТШ набрала доволі показного розмаху: до 1923 року вишло 133 томи «Записок», 24 — «Історичної бібліотеки», 21 — з правничої ділянки, 11 томів «Джерел до історії України-Русі» 38 випусків «Етнографічного збірника» 7 — «Пам'яток українсько-руської мови і літератури», 20 — «Матеріалів до української етнології». Видавалися також «Збірник математично-природо-лікарської секції», «Збірник історично-філософської секції», «Збірник філологічної секції» — разом 53 томи.

З 1898 року почав виходити широко відомий «Літературно-Науковий Вісник» який у травні 1905 р. НТШ відступило Українській Видавничій Спілці.

Було створено окрему секцію — «Українсько-руська бібліотека». Крім того для інформування членів та широких кіл громадськості про діяльність товариства видавалися «Хроніка» українською мовою (64 випуски), і німецькою (59 випусків). НТШ об'єднало майже всіх провідних українських, а також багатьох видатних європейських учених. Значна своєї діяльності — з 1873 по 1939 рік — воно випустило понад 1100 різних наукових літературних видань.

Фактично у Львові НТШ виконувало функції української академії наук. У 20-і роки деякі його співробітники стали членами Всеукраїнської Академії Наук.

З приєднанням західних областей України до УРСР наукову і видавничу діяльність НТШ було припинено. Його члени або стали жертвами сталінських репресій, або виїхали на Захід, де завдяки їхній активності у Мюнхені і США наукова і видавничу діяльність Наукового Товариства імені Т. Шевченка продовжувалася.

Роман НОВОСАД.

Данило КОНОНЕНКО

ВІХОЛА

В місяці у лютому
замело, засніжило,
Свищать в полі віхоли
білі баготи...Заметілі над Нісвом,
заметілі над Нісвом,
Гей над Україною
все сніги, сніги...Ні проїти-проїхати
ні авто, ні поїздом,
і не догукатися
в білий крутії.Морозець потріскує
під кленовим пологом,
Конники пофрукують
дерев мої.Гей ви, коні-коники,
під дугою дзвоників,
Гулко під копитами
стугонить земля.Вітер б'є у бубони,
рав мій гармонію —
біла синівинія
серце звеселя.Он ти, зимо-зимонько,
красная дівчинько,
Щоки підрум'яні
пурпуром зорі...Дай нам, Боже, правдоньку,
дай нам, Боже, силюньку,
Дай нам щастя-доленьку
в кожному дворі.Сніг кружля над Нісвом,
сніг летить над Нісвом,
Гей над Україною
золоті сніги...Всі стежки завіло,
замело, засніжило,
Свищать в полі віхоли
білі баготи!

СПОРТ

ХВИЛЮЮЧІ
СТАРТИ
ОЛІМПІАДИ

Невеличке норвезьке містечко Лілехамер, яке налічує всього 23 тисячі жителів, у ці дні перетворилося на гостинну столицю XVII зимових Олімпійських ігор. Завдяки трансляції на національному телебаченні наші уболівальники мають можливість щоденно спостерігати за виступами найкращих спортсменів світу.

Вже перші старты виявилися щедрими на високі результати, особливо на ковзанярських доріжках, де було побито кілька олімпійських рекордів.

На дистанції 1500 м золоту медаль зі срібним досягненням — 6 хв. 34, 96 сек. — завоював норвезький ковзаняр О. Кос. Срібна нагорода дісталася його співвітчизникові К. Стореліду, а бронзова — голландцеві Р. Рінсі.

Експрес виступили на дистанції 500 м російські ковзанярі. Спочатку С. Клевченя встановив рекорд зимових олімпіад — 36,39 сек., а в одному з наступних стартів цей показник перевершив О. Голубєв — 36,33 сек. Третє місце в цьому виді змагань виборов японець М. Хорі.

Надзвичайно напруженою боротьба точилася на 15-кілометровій трасі між лизинджиками. Найліпше її пройшла італійка М. ді Чента — за 39 хв. 44,5 сек., випередивши росіянку Л. Єгорову (41.03) та Н. Гаврилюк (41.10.4).

Триумфально для господарів Олімпіади завершилися лизинжівки в чоловічій та жіночій категорії. Т. Альсгаард і Б. Далі посіли два перших місця.

Третім фінішував фінський лизинжник М. Міллала. В майстрів санного спорту призерами стали Г. Гакль (Німеччина), М. Прок (Австрія) і А. Зогеллер (Італія).

В гірськолижних гонках призові місця посіли американець Т. Моє, норвежець К. Омонд і канадєць Е. Подвінський.

Не бракує на іграх у Норвегії і сенсаций. Чи не найбільша з них сталася в хокейному матчі між збірними Росії і Фінляндії. Команда Суомі буквально розгромилася — 5:0 — своїх титулованих суперників.

За прогнозами спортивних фахівців, найбільшу кількість олімпійських нагород здобудуть, очевидно, представники Норвегії, Росії і Сполучених Штатів Америки.

Український спорт делегував за визначеною йому квотою 37 учасників змагань, які виконали відповідні кваліфікаційні нормативи. Переважна більшість з них не входять до світової спортивної еліти. Але для нас зараз найважливіше те, що вони є починальниками виступів на зимових Олімпіадах як репрезентанти незалежної України.

Утєрняние старого образа печаті и учредительные документи ТЭП «Симферопольинтури» считать недействительными.

27:18 6, 45 — 40 7, 25 — 20 8, 3:28 з переходом до нормального закінчення, в якому білі свого дамкою легко призупиняють чорні шахи і вигравати. Позадіями № 2 — надзвичайно надіями. Нову серію ударів в даграмі. 1:30 — 33 3, 47 — 42 4, 17 — 11 5, 11:2 6, 2:44.

Задача Г. Рудницького в піддаванні. Білі — дамки 19, 23, 49, прости 7, 17, 24, 35, чорні — прости 30, 45. Заставити свою прости 1:17 — 11 45 — 30 (А), 2, 23 — 28 3, 49 — 44 4, 19 — 28 5, 24 — 19, А/1, 30 — 34 2, 23:40 3, 35 — 30 4, 49 — 35 5, 19 — 23 6, 11 — 67, 35 — 40 8, 49 — 45 9, 45 — 50 з наступною віддачею двох шашок.

Наводимо дві комбінації позиції Льва ХАЙКІНА з американського штату Мініган. № 1. Білі — прости 16, 20, 21, 25, 27, 29, 31, 32, 33, 34, 38, 45, 47, чорні — прости 1, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 30, 35. Ігровий сюжет тут розгортається так: 1, 32 — 28 2, 16 — 11 3, 47 — 41 4, 41:3 5,

ПРОГРАМА ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Понеділок

21 ЛЮТОГО

УТ-1

8.00 УТН.

8.10 Олімпійські ігри.

8.40 Дзвони Чорнобіля.

9.25 Фільм «Фірма пригода».

11.15 Лижні гонки. Естафета 4х5 км. Жінки. Під час перерви — 12.00 — УТН.

12.45 Артисичне казино.

13.55 Гірські лижі. Спалом Жінки.

16.00 УТН.

16.15 Фристайл. Акробатика.

16.45 Висока мода.

17.10 «Вулиця».

17.40 «Без протоколу».

19.00 УТН.

19.10 Передвиборні дискусії.

20.10 Фігурне катання. Танцювальні пари.

20.40 ТНН.

21.00 УТН.

21.30 Олімпійські ігри.

22.00 ТНН.

22.30 До 100-річчя кінематографа.

23.00 Фігурне катання.

23.30 До 100-річчя кінематографа.

24.00 Фігурне катання.

24.30 До 100-річчя кінематографа.

25.00 Фігурне катання.

25.30 До 100-річчя кінематографа.

26.00 Фігурне катання.

26.30 До 100-річчя кінематографа.

27.00 Фігурне катання.

27.30 До 100-річчя кінематографа.

28.00 Фігурне катання.

28.30 До 100-річчя кінематографа.

29.00 Фігурне катання.

29.30 До 100-річчя кінематографа.

30.00 Фігурне катання.

30.30 До 100-річчя кінематографа.

31.00 Фігурне катання.

31.30 До 100-річчя кінематографа.

32.00 Фігурне катання.

32.30 До 100-річчя кінематографа.

33.00 Фігурне катання.

33.30 До 100-річчя кінематографа.

34.00 Фігурне катання.

34.30 До 100-річчя кінематографа.

35.00 Фігурне катання.

35.30 До 100-річчя кінематографа.

36.00 Фігурне катання.

36.30 До 100-річчя кінематографа.

37.00 Фігурне катання.

37.30 До 100-річчя кінематографа.

38.00 Фігурне катання.

38.30 До 100-річчя кінематографа.

39.00 Фігурне катання.

39.30 До 100-річчя кінематографа.

40.00 Фігурне катання.

40.30 До 100-річчя кінематографа.

41.00 Фігурне катання.

41.30 До 100-річчя кінематографа.

42.00 Фігурне катання.

42.30 До 100-річчя кінематографа.

43.00 Фігурне катання.

43.30 До 100-річчя кінематографа.

44.00 Фігурне катання.

44.30 До 100-річчя кінематографа.

45.00 Фігурне катання.

45.30 До 100-річчя кінематографа.

46.00 Фігурне катання.

46.30 До 100-річчя кінематографа.

47.00 Фігурне катання.

47.30 До 100-річчя кінематографа.

48.00 Фігурне катання.

48.30 До 100-річчя кінематографа.

49.00 Фігурне катання.

49.30 До 100-річчя кінематографа.

50.00 Фігурне катання.

50.30 До 100-річчя кінематографа.

51.00 Фігурне катання.

51.30 До 100-річчя кінематографа.

52.00 Фігурне катання.

52.30 До 100-річчя кінематографа.

53.00 Фігурне катання.

53.30 До 100-річчя кінематографа.

54.00 Фігурне катання.

54.30 До 100-річчя кінематографа.

55.00 Фігурне катання.

55.30 До 100-річчя кінематографа.

56.00 Фігурне катання.

56.30 До 100-річчя кінематографа.

57.00 Фігурне катання.

57.30 До 100-річчя кінематографа.

58.00 Фігурне катання.

58.30 До 100-річчя кінематографа.

59.00 Фігурне катання.

59.30 До 100-річчя кінематографа.

60.00 Фігурне катання.

60.30 До 100-річчя кінематографа.

61.00 Фігурне катання.

61.30 До 100-річчя кінематографа.

62.00 Фігурне катання.

62.30 До 100-річчя кінематографа.

63.00 Фігурне катання.

63.30 До 100-річчя кінематографа.

64.00 Фігурне катання.

64.30 До 100-річчя кінематографа.

65.00 Фігурне катання.

65.30 До 100-річчя кінематографа.

66.00 Фігурне катання.

66.30 До 100-річчя кінематографа.

67.00 Фігурне катання.

67.30 До 100-річчя кінематографа.

68.00 Фігурне катання.

68.30 До 100-річчя кінематографа.

69.00 Фігурне катання.

69.30 До 100-річчя кінематографа.

70.00 Фігурне катання.

70.30 До 100-річчя кінематографа.

71.00 Фігурне катання.

71.30 До 100-річчя кінематографа.

72.00 Фігурне катання.

72.30 До 100-річчя кінематографа.

73.00 Фігурне катання.

73.30 До 100-річчя кінематографа.

74.00 Фігурне катання.

74.30 До 100-річчя кінематографа.

75.00 Фігурне катання.

75.30 До 100-річчя кінематографа.

76.00 Фігурне катання.

76.30 До 100-річчя кінематографа.

77.00 Фігурне катання.

77.30 До 100-річчя кінематографа.

78.00 Фігурне катання.

78.30 До 100-річчя кінематографа.

79.00 Фігурне катання.

79.30 До 100-річчя кінематографа.

80.00 Фігурне катання.

80.30 До 100-річчя кінематографа.

81.00 Фігурне катання.

81.30 До 100-річчя кінематографа.

82.00 Фігурне катання.

82.30 До 100-річчя кінематографа.

83.00 Фігурне катання.

83.30 До 100-річчя кінематографа.

84.00 Фігурне катання.

84.30 До 100-річчя кінематографа.